АНАЛІТИКА ВЕЛИКИХ ДАНИХ У РОЗВИТКУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

Кузьминський К.М., аспірант,
pgpererva@gmail.com
Науковий керівник: Мехович С.А., д.е.н., професор
Національний технічний університет «ХПІ»

Сучасній цифровій економіці притаманний процес переходу від матеріальних активів до нематеріальних. Традиційний капітал поступається місцем інтелектуальному. Основним рушієм цього процесу є цифрова трансформація, яка значно впливає на інтелектуальний капітал підприємств - один з ключових елементів для досягнення конкурентних переваг [1-11].

Інтелектуальний капітал (ІК) – це сукупність знань, досвіду, навичок, творчості, здібностей, взаємовідносин, нагромаджених у процесі інтелектуальної діяльності, що мають економічну цінність і використовуються у процесі виробництва [1].

Ефективність цифрової трансформації в контексті міграції активів значною мірою забезпечується двома складовими: це великі обсяги даних (об’єкт) плюс їх аналітика (процес), яка перетворює їх на цінну інформацію. Разом вони надають нові можливості для підвищення цінності ІК. В цій галузі прогнозується щорічне зростання на 14% в грошовому вимірі на протязі 2024-2032 рр. (з 307.51 млрд. дол. до 924.39 млрд. дол.) [2].

Аналітика великих даних (Big Data Analytics – BDA) не є окремою категорією або компонентом ІК згідно таксономії Б.Лінна [3] та роботі Едвінссона [4]. Сучасні дослідження розглядають її як інструмент для розвитку ІК [5], описуючи аналітику як засіб для систем підтримки прийняття рішень, що впливає на людський, структурний і клієнтський компоненти ІК. Дослідження Де Сантіс та Престі також розглядає великі дані як складову управління ІК, підкреслюючи їхню роль у посиленні вартості інтелектуальних активів, але без виділення їх як окремої категорії в межах структурного капіталу [6].

Розвиток усіх елементів ІК (людського клієнтського, структурного) значною мірою залежать від ступеню розвитку BDA на підприємстві. Існує та доведена пряма залежність між застосуванням BDA та успішністю реалізації проєктів. Збільшення об’ємів даних та

швидка втрата ними актуальності робить проведення аналітичних дій людиною все більш складним процесом. Перспектива полягає у розвитку BDA-систем, де дані використовуються для машинного навчання, а з аналітикою допомагає штучний інтелект. Подальший розвиток цього напрямку забезпечить синергетичний розвиток усіх компонентів ІК.

Тому для ефективного застосування BDA компанії мають розвивати свою інформаційно-технічну інфраструктуру та людський капітал. Це надає можливість адаптуватися до змін у бізнес-середовищі, включаючи зміни в технологіях та ринкових умовах [7]. Саме на компетентний персонал покладено завдання у впровадженні змін, які зумовлені використанням BDA з акцентом на його здатність освоювати та застосовувати нові технології. BDA суттєво розширює горизонти бізнес-моделювання, надаючи можливість оптимізувати поточну організаційно-економічну діяльність, а також проектувати нові моделі. Результати впливу BDA на елементи ІК можна представити у вигляді таблиці 1.

Таблиця 1 – Аналітика великих даних з позиції впливу на елементи ІК

Складові ІК	Результат впливу BDA на елементи ІК
Людський капітал	Підвищення компетенцій співробітників через персоналізовані навчальні програми
	Підтримка у прийнятті рішень персоналом на основі даних BDA
	Розвиток адаптивних навичок завдяки навчанню
	Використання аналітики у прогнозуванні потреб у кадрах
Клієнтський капітал	Персоналізація обслуговування на основі поведінкових даних клієнтів
	Прогнозування майбутніх потреб
	Управління лояльністю та поліпшення комунікаційних стратегій завдяки аналізу вподобань клієнтів
Структурний капітал	Автоматизація та оптимізація бізнес-процесів для покращення продуктивності
	Створення нових бізнес-моделей на основі BDA; побудова «цифрових двійників» для моделювання сценаріїв без втручання у реальні процеси
	Розвиток корпоративної культури та внутрішніх комунікацій
	Виявлення та стимулювання інновацій
	Підвищення ефективності управління інтелектуальною власністю
	Управління ризиками для швидкої реакції та адаптації на зміни ринку

Отже, аналітика великих даних, як складова діджиталізації, є ключовим інструментом для розвитку ІК підприємств, оскільки вона дозволяє ідентифікувати, аналізувати та впроваджувати критично важливі складові, такі як знання, досвід і навички співробітників, інноваційний потенціал, розвивати відносини з партнерами тощо, що забезпечує ефективне використання цих ресурсів для досягнення стратегічних цілей та підтримки сталого розвитку.

Література.

1. Базилевич В. Д., Інтелектуальна власність: креативи метафізичного пошуку: монографія/ В.Д. Базилевич ,В.В. Ільїн. Київ : Знання. 2008. С. 424

2. Big Data Analytics Market Size, Share & Industry Analysis, By Component, By Enterprise Type, By Application, By Vertical, and Regional Forecast, 2024-2032 [Електрон. ресурс]. Режим доступу: https://www.fortunebusinessinsights.com/big-data-analytics-market-106179 .

3. Lynn B., «The management of intellectual capital: the issues and the practice». *The Society of Management Accountants of Canada*. Ontario: Hamilton. 1998.

4. Edvinsson Leif, Developing intellectual capital at Skandia. *Long Range Planning*. 1997. P. 366-373.

5. Gul, R., Ellahi, N., & Al-Faryan, M. A. S. The complementarities of big data and intellectual capital on sustainable value creation; collective intelligence approach. Annals of Operations Research. Advance online publication, 2021. [Електрон. ресурс]. Режим доступу: https://doi.org/10.1007/s10479-021-04338-z

6. Santis F., Presti C. (2018). The relationship between intellectual capital and big data: a review. Meditari Accountancy Research, 2018. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: https://doi.org/10.1108/MEDAR-10-2017-0222

7. AlNuaimi B.K, Khan. M, Ajmal M.M. (2021). The role of big data analytics capabilities in greening e-procurement: A higher order PLS-SEM analysis. [Електрон. ресурс]. Режим доступу: https://doi.org/10.1016/j.techfore.2021.120808

8. Перерва П.Г., Кобєлєва Т.О. Формування системи моніторингу підприємницької діяльності підприємства [Електронний ресурс]. *Економіка: реалії часу.* 2023. № 1 (65). С. 5-11. URL: https://economics.net.ua/files/archive/2023/No1/5.pdf

9. Перерва П.Г. Підвищення конкурентоспроможності машинобудівних підприємств на засадах синергетичного бенчмаркінгу // *Вісник Нац. ун-ту "Львівська політехніка" : зб. наук. праць. Сер. : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. Львів : Львівська політехніка, 2015. № 819. С.167-174.

10. Перерва П.Г., Кобєлєва Т.О. Визначення ризику оцінки стану кон'юнктури вітчизняного ринку асинхронних двигунів. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2012. № 1. С. 79-88.

11. Стратегія маркетингу логістичних послуг у підприємницькій діяльності: ціноутворення та політика розподілу / П. Г. Перерва [та ін.] // *Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" (екон. науки): зб. наук. пр*. Харків : НТУ "ХПІ", 2021. № 1. С. 91-97.